

Şİİ-SÜNNİ İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA GÜNÜMÜZ SELEFİLİĞİ

Ahmet YÖNEM*

Özet

Tarihten gelen Şii-sünni ilişkileri günümüzde selefi anlayışın yapmış olduğu faaliyetlerle ayrı bir önem ve boyut kazanmıştır. İslam tarihinde ilk üç kuşağı (Sahabe, Tabiin, Tebe-i Tabiin) temsil iddiasındaki günümüz selefiligi kendisini ehli sünnetin tek temsilcisi olarak takdim etmektedir. Şiinin da kendisini Müslümanların tek temsilcisi olarak görmesi nedeniyle bu iki görüş arasındaki çatışma kaçınılmaz hale gelmektedir. Dolayısıyla günümüz Şii-Sünni ilişkilerinin daha çok Şii selefi ilişkilerine dönüştüğü söylenebilir. Selefi anlayışa mensup kişiler de dahil, vehhabilik-selefilik ayrımının tam olarak ortaya konamadığı görülmektedir. Kökleri itibari ile Ahmed b. Hanbel, İbn Teymiyye ve Muhammed b. Abdulvahhab'a dayandırılan bu anlayışın üç farklı yorumu vardır. Farklı adlandırmalar olmakla birlikte bunlar İlmi, usuli ve cihadi selefiliktir. Şii-Sünni ilişkileri bağlamında Şii-Selefi selefilik birbirleri ile sürekli mücadele halindedirler. Devam eden bu mücadele İslam dünyasındaki sorunları artırmaktadır.

Anahtar kelimeler: Şii-sünni ilişkileri, selefi anlayış, vehhabilik, selefilik

Abstract

Today's Salafism Within the Context of the Sunnite-Shiite Relations

Indeed, the Sunnite-Shiite relations that have roots in the long past have gained a new twist thorough the impacts of Salafite understanding in the contemporary world. Today's Salafism which lays a claim on being sole representative group of the early three generations of Islam, i.e. the Sahabah ("Companions [of the Prophet]"), the Tabi 'ün ("Followers [of the Sahabah]"), and the Tabi 'al-Tabi 'ün ("Followers of the Followers [of the Sahabah]"). On the other hand, Shi 'ah also claims that they are the authentic and only representative of Muslims at large; hence, predictably, there is a clash of claims in terms of real representation of the Muslim community. Thence, it can be adduced that today's Sunnite-Shiite relations have turned more into Salafite-Shiite relations, as a whole. What is more, including those who hold of the Salafite point of view, people may not able to put forth a comprehensive distinction between Salafism and Wahhabism. Historically and genealogically, the approach under study can be traced back to three prototypal foundations, i.e. Ahmad b. Hanbal, Ibn Taymiyyah, and Muhammad b. 'Abd al-Wahhab; thus, it has three different approaches. Though there are various nominal designations, these can be called as (a) İlmi / "Disciplinary"; (b) Uşûli / "Methodic"; and (c) Jihâdî / "Struggling" Salafism. Thus, in encapsulating the argument, there is a constant struggle between Shiites and Salafites in connection with the Shiite-Sunnite relations; that which resuscitates historical problems within the fold of Muslim community, at large

Key Words: Sunnite-Shiite relations, Salafite understanding, Salafism, Wahhabism

* Yrd. Doç. Dr. 18 Mart Çanakkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı. yonemahmet@hotmail.com

Giriş

Ortadoğu'nun içinden geçtiği süreç kuşkusuz zihinsel arka planda değişik fikirlerin canlanmasına neden olmakta ve cereyan eden olaylar, Arap Baharı dediğimiz hadisenin başlangıcından iki yıl geçmesine rağmen sanki her şeyde başa dönmüşçesine canlılığını korumaktadır. Bu tartışmaların merkezine ise, Şii-Sünni ilişkileri bağlamında yükselen günümüz Selefiligi yer almaktadır. Modern Ortadoğu siyasetinde var olan bu karmaşa, esas itibariyle 2001 Eylül saldırılarında ön plana çıkmıştır. Ardından 2003 Irak, 2009 Lübnan, 2011 Arap Baharı'nda Tunus başta olmak üzere çatışma bölgelerinin tamamında Selefi anlayış ve faaliyetlerinden söz etmek mümkündür.

İtikâdi anlamdaki ayrışmanın ilk kıvılcımlarının kendini gösterdiği o günden bugüne, önceleri bizzat kendi egemenlik alanları içinde, ardından İslam coğrafyasının da büyümesiyle Selçuklu-Fatimi ve Osmanlı-Safevi ilişkilerinde görüldüğü üzere pek çok savaş yaşanmıştır. Günümüz şartlarında canlılığını sürdüren bu olgu, son olarak karşımıza her iki taraf için çerçevesini algılamada güçlük çektiğimiz Şii-Sünni ilişkilerini, özellikle de Selefilik adı altında hareket eden grupların açıklamaları sonrası acaba "Sünnilik nedir?" tartışmalarını başlatacak bir zihinsel kargaşayı da beraberinde getirmektedir.

Bu tartışmalarda olayların siyasi boyutu göz ardı edilerek hep meselenin itikadi ve ameli açıdan ne anlama geldiği ve bunun Müslüman zihninde yapacağı çağrışımlarla meşgul olunmuştur. Bu fikir ayrılıklarının yaşandığı tarihi süreç içerisine Şii-Sünni birlikteliği ile ilgili olarak Mısır merkezli takrip¹ ya da Suudi merkezli faaliyetlerin olduğunu hatırlatmak gerekmektedir. I. Dünya Savaşı ve sonrasında Hint alt kıtasındaki Hilafet Hareketi dikkati çekmektedir. Toplantılar Şii-Sünni delegelerin ortak katılımları ile yapılmıştır. Ezher şeyhi Mahmut Şeltut, On iki imam Şiiliğini beşinci fıkıh ekolü olarak ilan etmiş hatta Mısır'da İhvan-ı Müslimîn, Navvab Safavi'nin lideri olduğu grupla işbirliğine gitmiştir.

¹ Bkz. İlyas Üzüm, "Şii-Sünni Yakınlaşması, Daru't-Takrib Tecrübesi", *İslami Araştırmalar Dergisi*, sayı 2, 1998, s. 171-185.

Yakın tarihimizde Şii Sünni ilişkilerini etkileyen iki önemli olay olan 1979 İran İslam Devrimi ile 2003 yılı ABD'nin Irak işgali, bölgedeki Şii kimliğinin ön plana çıkmasına ve Şiilerin siyasi anlamda güç kazanmasına neden olurken Sünnilik adına Selefi düşüncenin rakip olarak algılanması önyargısına da zemin hazırlamıştır.

Günümüz Selefiligi konusuna gelmeden önce vakıayı net olarak ortaya koymakta yarar vardır. Ortadoğu'daki Müslüman varlığı açısından; %9 ile %13 arasında değişen oranda nüfusa sahip Şiilerin İran, Irak, Bahreyn ve Azerbaycan'da çoğunlukta olduğundan ve Afganistan, Pakistan, Lübnan, Suudi Arabistan, Suriye ve Yemen'de önemli sayıda Şii varlığından söz etmek mümkündür. İran'dan sonra en kalabalık Şii nüfus Pakistan'da yaşamaktadır. Tüm ülkelerde ayrı mekânlarda ibadet eden Şii ve Sünniler, Azerbaycan'da kısmen birlikte ibadet etmektedirler. Bu coğrafyalarda Şii dendiği zaman tek bir anlayış kastedilmez. Bu nedenle Şia'nın, alt kolları ile her bir ülkede farklı şekilde temsil edildiğini hatırlatmakta yarar vardır.

Selefi Müslümanlar ise Suudi Arabistan ve Katar'da çoğunlukta dır. Suudi Arabistan'ın Necd bölgesi, Vehhâbi hareketinin ana vatanıdır. Başta Yemen ve Mısır olmak üzere çoğu Arap ülkesinde Selefilik son yüzyılda diğer Sünnî mezheplerin aleyhine işleyen bir tarzda etkinlik kazanmıştır.²

Günümüz Şii-Sünni ilişkilerini tam ortaya koyabilmek için Selefilğin tarihsel oluşumundan kısaca bahsetmek gerekecektir. Selef kelimesi; yaşça ve fazilet bakımından önce yaşamış kimseler anlamına gelmektedir. Sin, lam ve fe harfleri önceden gelip, yaşamış olan kimseleri ifade etmek için kullanılır.³ İbn Esir'e göre bir kişinin selefi, kendisinden önce yaşayıp, ölen ataları ve akrabalarıdır. Bu sebeple Tabiin dönemi es-Selefu's-Salih olarak isimlendirilmiştir.⁴

² Mehmet Ali Büyükkara, "Günümüzde Selefilik ve İslâmî Hareketlere Olan Etkisi", *İSAV Selefilik Sempozyumu*, 8-10 Kasım 2013 İstanbul. (Yayınlanmadı).

³ İbn Faris, Ebü'l-Hüseyin Ahmed b. Faris b. Zekeriyya, *Mu'cemu Mekayisi'l-Luga, Haşiye*: İbrahim Şemseddin, Beyrut, 1999, 3/95.

⁴ İbnu'l-Esir, Ebu's-Seâdât el-Mübârek b. Muhammed el-Cezerî *en-Nihâye fi Garibi'l-Hadisi ve'l-Eser*, Thk: Prof. Tahir Ahmed el-Zavi, Prof. Mahmud Muhammed et-Tanaci, *el-Mektebetu'l-İslamiyye*, Tarihsiz. 35., 2/390.

Nitekim Hz. Peygamber'in kızı Fatıma'ya "Ben senin için ne güzel bir selefim"⁵ sözü de bu anlamı desteklemektedir.

Terim olarak selef kelimesi, belli bir zaman diliminde yaşayan insanlar için kullanılmıştır. Bu kimseler; Hz. Peygamber'in ashabı, Tabiin ve Tebe-i Tabiindir. Çünkü Hz. Peygamber: "İnsanların en hayırlısı, benim çağımda yaşayanlardır, sonra onlardan sonra gelenler, sonra bunların peşinden gelenlerdir" buyurmuştur.⁶

Selefiyye/Selefilik ise, kendilerini selefle nispet eden kimseler için kullanılmaktadır. İbn Teymiyye, Selefilige intisap etmekle ilgili olarak: "Selefin mezhebini izhar eden, ona intisab edip, onu referans alan kimsenin eleştirilecek bir tarafı yoktur. Aksine, -ittifakla- gerekli olan bunun o kimseden kabul görmesidir. Çünkü selefin mezhebi asla hak dışında bir şey olamaz" diyerek⁷ selefle tabi olmanın önemine vurguda bulunmuştur. Yani İbn Teymiyye'ye göre selefilik, selefle tabi olma anlamına gelmektedir.

Günümüzde kendilerini Selefilige nispet edenler de, selefiligi, İslam dinini sahabe dönemindeki gibi saf ve arı bir şekilde, bidatlerden, eski medeniyetlerin kalıntılarından ve sonradan ortaya çıkan fırkaların görüşlerinden uzak yaşamak diye tarif ederler.⁸ Nitekim Muhammed b. Salih el-Useymin günümüzde Selefiligin imkânından bahsederken, buna "akide selefiligi" demiştir. O, "Zamansal olarak selefilikten söz etmek mümkün değildir. Çünkü selef bizden önce yaşamış insanlardır. Bu selefilik, akidevi ve ameli konularda bir selefiliktir. Ayrıca Selefiler, "kendilerinden sonra gelecek kimselerin

⁵ *Buhârî*, Ebû Abdillâh Muhammed ibni İsmâil ibni İbrâhîm el-Cu'fî (ö. 256/870), *El-Câmi'u's-Sahîh el-Müsned min Hadîsi Resûlullâh sallallahu aleyhi ve sellem ve Sünenihî ve Eyyâmihî*, İstanbul 1992, Çağrı yayınları, Hadis No: 8562. Müslim, Ebu Hüseyin Müslim bin Haccac ibni Müslim ibni Kurşan el-Kuşeyri en-Niysaburi, *el-Câmiu's-Sahîh*, İstanbul, 1992, Çağrı yayınları, Hadis No: 6314.

⁶ Buhari, Hadis No: 3651, Müslim, Hadis No: 6472.

⁷ İbn Teymiyye, Ebû'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Abdülhalim, 728/1328, *el-Havi fî tahrici ehâdîsi mecmui'l-fetava*, thr, Mecdî b. Mansur Şevri, Beyrut, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1995/1415 c. 4 s. 149.

⁸ Selim b İyd el-Hilali, *Limaza İhtartu Menhece's-Selefi*, Cidde, Dâru İbni'l-Cevzi, 1422 s. 34.

de selefidirler”⁹ diyerek Selefiliği, akidevi ve ameli bağlamda değerlendirmiştir. Suudi Arabistan Devleti’nin resmî din kurumlarından biri olan fetvâ komisyonu ve büyük âlimler kurulunda bulunan Salih el-Fevzan’a göre Selefilik; ümmetin Selefi olan, sahabe, sahih itikat, sadık iman, sağlam yöntem üzere olan tabiin ve muteber âlimlerin görüşü üzere yaşamak ve İslam dinine akide, fıkıh, edep ve ahlak yönünden tam olarak bağlanmaktır. Yani bid’atçilerin, doğru yoldan sapanların yolu üzere olmamaktır. Selef mezhebine davet edenlerin öncüleri, dört mezhebin imamları, Şeyhülislam İbn Teymiyye ve öğrencileri, Şeyh Muhammed b. Abdulvahhab ve onun öğrencileridir. Bu kimselerden başka her zaman diliminde yaşayan müceddit ve ıslahçılar da gelmiş ve Allah’ın dinini beyan etmişlerdir. Selefi mezhebi, Ehl-i sünnet ve’l-Cemaat olarak da isimlendirilebilir. Diğer hak yoldan sapan mezheplerle aralarında birçok fark vardır.¹⁰

Selefi kavramının kullanılmasına yönelik eleştirilerin olduğunu şu ifadelerde bulmak mümkündür. Kendilerini Selefiliğe nispet eden bazı kimselere göre sahabe döneminde, yani mezhep ve fırkaların ortaya çıkıp, yayılmadığı bir dönemde yaşanıyor olunsaydı sadece Müslüman ismini kullanmak yeterli olurdu. Ancak daha sonra birçok mezhep ortaya çıkıp, yayılmış ve her biri kendisini İslam dinine nispet etmiştir. Bundan ötürü Fırka-i Naciye’nin kendisini diğer helak olmuş mezheplerden ayırt etmesi adına bu isme ihtiyaç duyulmuştur. Selefe intisap etmek, Yüce Allah’ın genel olarak topluca hata etmekten koruduğu kimselere/döneme intisap etmek anlamına gelir. Onların icma ettiği konularda muhalefet etmek kesinlikle caiz değildir. Bu sebeple onlara intisap etmek pek kıymetli dini bir isimdir.¹¹

İslam’ın ilk dönemlerine dönme özlemi ile anılan Ehl-i Hadis geleneği içinde kendisine yer bulan Selefiliğin siyasi olarak tarih sah-

⁹ Ali b. Muhammed Ebü’l İz Dımaşki, *Şerhul-Akidetu’Tahaviyye*, Thk. Abdullah b. Abdülmuhsin Türki, Beyrut 1987, s. 77.

¹⁰ Adil b. Ali Şiddi, *es-Selefiyye ve’l-Cemaaatu’l-İslamiyye*, Rabba İslami Davet Bürosu, S. Arabistan, Trz. s. 8; el-Harisi, Cemal b. Ferihan, *el-Ecvibetu’l-Müfiyde an Es’ületi’l-Menahiji’l-Cediyde*, Rabba İslami Davet Bürosu, S. Arabistan 2009 s. 36.

¹¹ Ahmed b. Muhammed b. Sadık en-Neccar, *Faslu’l-Makal fi Vucubi İttibai’s-selefi’l-Kiram*, Kahire 1969, s. 23.

nesine çıkışı, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine rastlar. Müslümanlar arasında oluşan siyasi istikrarsızlıklar ve sorunların giderek artması selefi hareketlerin yaygınlaşmasına sebep olmuştur.¹² Suud yönetiminin gücüne paralel olarak gelişen ve son dönem dünyadaki gelişmelerden de etkilenen Selefi hareket, düşünce ve siyaset alanında bir güç olmaya başlamıştır. Bununla birlikte kendi içinde de farklılıklar arz etmeye başlayan bu anlayış, her coğrafyada değişik şekillerde karşımıza çıkmaktadır.

Selefi Anlayışa Göre Şia

Bu başlığın altında; günümüz Selefilik'inin çizgileri net olarak çizilemediği için tarihsel Selefilik ile modern dönem Selefilik'inin görüşleri birlikte sunulmuştur. Özellikle günümüz Selefilik'i kendisine direkt olarak Şia'yı muhatap almakta ve tüm faaliyetlerinde bunu hissettirmektedir. Yazılan eserlerdeki sorular ve fetvalarda Şii dünya cevap vermeye davet edilmekte, bunu yaparken de üslup çoğu zaman kendisini dinin yegâne temsilcisi ve uyarıcısı olarak takdim etmektedir.

Vahhâbilerin özel önem verdikleri meselelerden birisi, peygamberlerin, evliyanın ve salih kimselerin kabirlerini onarma ve üzerlerine bina (türbe) yapılması konusudur. Bu hususu ilk olarak İbn Teymiyye ve öğrencisi İbn Kayyim el-Cevziyye söz konusu etmiş; kabirlerin üzerine türbe yapmanın şirk, haram olduğuna ve yapılan binaların yıkılıp, yakılmasına fetva vermişlerdir.¹³

Günümüzdeki Selefiler, Şeyh Abdülaziz b. Baz'ın Şia hakkında "Büyük Şirk Sahipleri" şeklinde verdiği fetvadan yola çıkarak hareket ediyorlar. Dolayısıyla Selefilerin Şiilerle aralarındaki problemin "tevhid" noktasında olduğunu söyleyebiliriz. İbn Baz, Selefilerin

¹² Zeki İşcan, *Selefilik*, İstanbul, Kitap Yayınevi, 2012, s. 36.

¹³ Ebü'l-Abbâs Takıyyüddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye, 728/1328, *Mecmuatu'r-Resail-i ve'l-Mesail*, c.1, s. 59-60, Mısır, trz. Muhammed Reşid Rıza derlemesi; el-Cevziyye, İbn Kayyim, *Zadu'l-Maad*, çev. Şükrü Özen, İklim yay, İstanbul 1996, s. 661.

Vahhabi olduğu vurgusunu da yapmaktadır.¹⁴ Bu noktada Selefilere, kabirleri ziyaret etmeleri ve kabirleri önemsemelerini –kendilerine göre- “şirk” olarak değerlendiriyorlar. Bu tartışma tarafların birbirlerini tekfir etmesine kadar şiddetli ayrılığa neden olmaktadır. Ancak kimi Selefilere Şiilerin kabirlerde tevessül etmesini şirk olarak görürken kimileri ise bunu şirk olarak değil de bid’at olarak görmektedir. Bu mesele, Şeyh İbn Baz’ın olaya müdahale ederek Şiilerin müşrik olduklarını ilan etmesine rağmen çözülememiştir.

Selefilere göre; Peygamberlere, ehl-i Beyte ve diğer salih zatlara yalvarıp yakarmak Kur’an-ı Kerim’de yer alan ve başkasına değil sadece Allah’a yalvarıp yakarılmasını bildiren emre aykırıdır. Allah’ın “O’nun dışındaki yalvarıp yakardıkları”¹⁵ sözü ne bir peygambere ne de bir veliye mahsustur. Burada Allah kendisinden başkasına yalvarıp yakaranları kâfir olarak isimlendirmiştir.¹⁶ Sizler başınıza bir olumsuzluk geldiğinde acaba ne dersiniz? “Ya Allah!” mı dersiniz, yoksa “Ya Ali! Ya Mehdi! Ya Abbas! Ya Ebu’l-Fadl! Ya Hüseyin! Ya Zehra!” mı dersiniz?¹⁷ Sorusunu sorduktan sonra, bu kişilerin tek ortak noktalarının Allah’tan başkasına yalvarıp yakarma olduğunu, insanların ve imamların kabirleri yanında yaptıkları yalvarışlarını, ağlamalarını, korku duyup onlara ümit bağlamamalarını görmüşsünüzdür.¹⁸

Selefi el-Hamis, bir insanın Kur’an’ın tahrif edilmiş olduğunu kabul etmeden Şii olmasının mümkün olmadığını belirtmektedir. Eserinde şu soruları yöneltmektedir. “Ehl-i Beyt’in Kur’an’ı nerede? İmamların birbirlerinden rivayet ettikleri Mushaf nerede? Şii âlimleri; “Ehl-i Sünnetin senetlerine başvurmadan, Kur’an’ın isnâdını Rasûlullah Aleyhisselam’a kadar vardırabiliyorlar mı?” O, “İstisnasız olarak bütün Şiiler “küçük sekle mensup olan Hüseyin’e dil uzatan-

¹⁴ Abdülaziz b. Abdullah b. Abdurrahman İbn Baz, *Mecmuu fetava ve makalatun mütenevvia*, Derl. Muhammed b. Sa'd Şuveyir, Kahire, Mektebetu İbn Teymiyye, 1989. c. I s. 16-18.

¹⁵ Ra’d, 14

¹⁶ Osman b. Muhammed el-Hamed Hamis, *Ehl-i Sünnet’ten Şia’ya Kalpten Kalbe*, İstanbul, Guraba Yayıncılık, 2013, s. 11.

¹⁷ Hamis, *Ehl-i Sünnet’ten Şia’ya Kalpten Kalbe*, s. 14.

¹⁸ Hamis, *Ehl-i Sünnet’ten Şia’ya Kalpten Kalbe*, s. 21,

ların kâfir olduğunu kabul ederlerken, büyük sekl olan Kur'an'a dil uzatanların kâfir olduğunu kabul etmiyorlar mı?" diyerek Şia'ya eleştiri getirmektedir.¹⁹ Ona göre Şiiler, Kûfe'yi mukaddes harem bölgesi olarak kabul ederler. *el-Vafî*'de, "Kufe'nin ve mescitlerinin fazileti" babında şöyle anlatılmaktadır: "Allah'ın Resulü ve Mü'minlerin Emiri'nin harem bölgesidir. Orada kılınan bir namaz bin namaza, bir dirhem de bin dirheme denktir."²⁰

El-Hamis, eserinde mehdi konusunu çok ciddi bir şekilde ele almış, mehdi ile ilgili; isminin ne olduğu, ne zaman nerede dünyaya geldiği, nerede ikâmet ettiği ile ilgili sorular sorarak bunların tutarsız rivayetler olduğunu belirtmiştir.²¹ Kabir ziyareti konusunda da ciddi eleştiriler getiren el-Hamis, özellikle "Kim Hüseyin'in kabrini ziyaret ederse kendisine Rasulullah'ın umreleriyle birlikte haclarından olan yetmiş hac sevabı yazılır"²² rivayetine dikkat çekerek bütün bunların ardından, "sizleri Kuveyt'te bulunan Caferi mezarlığın ziyaret etmeye davet ediyorum ve bu durumu Allah'a havale ediyorum" demektedir.²³

¹⁹ Hamis, *Ehl-i Sünnet'ten Şia'ya Kalpten Kalbe*, s. 27.

Yukarıdaki iddiaları destekleyen Nimetullah el Cezairi ve Nuri et-Tabersi, Şia kaynaklarında yer alan Kur'an büyük sekl, Ehl'i Beyt ise küçük sekl demektir. Ebû'l-Hasan Ali b. İbrâhim el-Kummi, *Tefsirü'l-Kummi*, thk. Tayyib el-Musevi el-Cezairi, Mektebetü'l-Hüda, trz. ,s.16; Ebû Cafer Muhammed b. el-Hasan b. Ferruh Saffar, *Besairü'd-Derecat*, 2. bsm. Tahran, Menşuratü'l-A'lemi, 1374. 575, s.122-123; Nimetullah el-Cezairi, *el-Envaru'n-Nu'maniyye*, Beyrut, Müessesetü'l-İlmi li'l-Matbuat, 1984/1404, c. 2, s. 357; Hüseyin b. Muhammed Ta'ki en-Nuri et-Tabersi, *Faslu'l Hitab, Fi İsbati Tahrifi Kitabi Rabbi'l Erbab*, Müessesetü'l-Alemi, Beyrut, s. 30. Bu eserinde İnşirah Suresindeki önceden var olan Ali'yi Sana Damat yaptık ifadesinin ortadan kaldırıldığını söylemektedir.

²⁰ Hamis, *Ehl-i Sünnet'ten Şia'ya Kalpten Kalbe*, s. 70.

²¹ Hamis, *Ehl-i Sünnet'ten Şia'ya Kalpten Kalbe*, s. 99.

²² İbnü'l-Hür Muhammed b. Hasan b. Ali el-Meşgari Hür el-Amili, *Vesailü's-Şia ila tahsili mesaili's-şeria*, 1104/1693; thk Abdürrahim Rabbani Şirazi, 6. bsm., Beyrut : *Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî*, 1991/1412, c. 3, s. 454.

²³ Hamis, *Ehl-i Sünnet'ten Şia'ya Kalpten Kalbe*, s. 168; Şiilerin iddialarına göre Hz. Hüseyin'in kabrini ziyaret edenlerin alacağı sevap, Bedir Şehitlerinden bin şehidin sevabı kadardır. Kim ona şevkle gelirse Allah'u Teâlâ ona bin makbul hac, bin kabul edilmiş umre, bedir şehitlerinden bin şehit sevabı, bin makbul sadaka sevabı ve bin azad edilmiş köle sevabı verir. Muhammed Bakır b. Muhammed Taki b. Maksud Ali Meclisi, 1110/1698, *Biharü'l-envari'l-câmia li-düreri ahbari'l-eimmeti'l-ethar*, Beyrut, Müessesetü'l-Vefa, 1983/1403, s. 98.

Yukarıda yapmış olduğumuz nakillerden de anlaşılacağı üzere Selefiler, kendilerini Ehl-i Sünnet olarak görmekte, bu ismi kendilerini diğer mezhep ve akımlardan ayırt etmek için kullanmaktadırlar. Akâid ve diğer hususlarda ahabın yolundan gittikleri için kendilerini ifade eden bu ismi kullanmakta olduklarını ve Ehl-i Sünnet'ten gayrı bir mezhep olarak tasnif edilmemeleri gerektiğini ifade etmektedirler. Bu sebeple Şia hakkındaki görüşlerini ifade ederlerken geçmişte yaşamış Ehl-i Sünnet âlimlerinden çokça nakillerde bulunmuşlardır. Onlar, Şia mezhebinin, Yemenli bir Yahudi olan Abdullah b. Sebe tarafından ortaya çıkarıldığını ileri sürerler.²⁴

Selefiler, Şia ismini kullanmaktan daha ziyade Rafizî ismini kullanmayı tercih ederler. Çünkü onlara göre Şia (الشيعية), kelime olarak bir kimsenin yardımcılara ve bağlılarına verilen bir isimdir. Zira Şiiler, Hz. Peygamber ve onun Ehl-i Beytinin yardımcıları ve bağlıları olamazlar. Ayrıca bu isimlendirmenin aralarında büyük farklar olmasına rağmen Zeydiler de dâhil olmak üzere birçok diğer Şia mezhebinin fark gözetmeden bir saymak anlamına geleceğini ifade ederler. Hâlbuki Şii kelimesi, geçmişte Hz. Ali'yi Hz. Osman'dan daha üstün gören kimseler için kullanılmıştır. Birçok hadis rivayet eden râviler hakkında, fazilet bakımından Hz Ali'yi Hz Osman'dan daha üstün gördükleri için Şii ifadesi kullanılması bunun en bariz delilidir. Kendilerine Şii denilen bu kimseler temel itikat prensiplerinde Ehl-i Sünnet gibi düşünmekteydiler ve bunun için hadis klasiklerinde kendilerinden rivayetler nakledildi. Bugün ise Selefi iddiaya göre; "kendilerine Şia denilen mezhep, tüm anlamıyla Ehl-i Sünnet prensiplerinden farklı bir usul ve esaslara inanmaktadır". Onlar için kullanılacak en uygun isim (روافض) Rafizîler (Ravafiz) ismidir. Şia ismi daha geniş bir kavramdır ve Hz Ali'ye destek olan herkesi kapsar. Zira Leys b. Suleym şöyle demiştir: "İlk dönem Şia'sını gördüm. Onların hiç birisi fazilet bakımından Ebu Bekir ve

²⁴ Süleyman b. Hamd b. el Avde, *Abdullah b. Sebe ve eseruhü fi ahdasi'l-Fitne fi Sadri'l-Islam*, s. 68, Medine Trz.; İbrahim Ruhayli, *İbn Sebe hakikatun La hayal, eş-Şiya ve's-Sünne*, Medine, Mektebetü'l-Gurabai'l-Eseriyye, 1994. s. 25.

Ömer'den daha üstün bir kimsenin olabileceğini kabul etmiyorlardı.”²⁵

Selefiler, Şia isminin Hz Ali'yi Hz Osman'a üstün kılanlar için verdiği, Rafızilerin ise Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer'e söven kişiler için kullanılan bir isim olduğu görüşlerini şu delillerle güçlendirmeye çalışmışlardır.²⁶ Zehebi (748/1348), *Mizanü'l-i'tidal fi nakdi'r-ricâl* adlı eserinde râvilerden Eban b. Tağleb hakkında konuşurken ondan Şii olarak bahsetmiş ve âlimlerin onun hakkında sika hükmünü nakletmiştir. Zira bir râvi hakkında Rafizî dendiğinde onun rivayeti kabul edilmez ve hakkında sika hükmü verilemez. İbn Teymiye: “Eski dönemde Şia denildiğinde, Ali'nin ashâbı ya da o dönemde Ebu Bekir ve Ömer'in Ali'den faziletli olduğu konusunda ihtilafa düşmemiş kimseler kast edilirdi. Onların arasında yaşanan hilaf konusu Ali'nin Osman'dan faziletli olduğu meselesidir” demektedir.²⁷ İmam Malik'e “Rafıziler” hakkında sorulunca, onlarla konuşmayın ve onlardan rivayet etmeyin demiştir. İmam Şafii ise Rafızilerden daha yalancı bir topluluk görmedim demiştir.²⁸ Ahmed b. Hanbel'e oğlu Abdullah, Rafızilerin kim olduğunu sorunca: “Onlar Ebu Bekir ve Ömer'e sövüp, sayan kimselerdir”²⁹ diye cevap vermiştir. İmam Buhâri: “Cehmi, Rafizî bir kimsenin ve Yahudi ve Hıristiyan bir kimsenin arkasında namaz kılmamın bir farkı yoktur. Bu kimselere selam verilmez, hasta ziyaretinde bulunulmaz, nikâh kıyılmaz, şahit tutulmaz ve kestikleri yenilmez” demektedir.³⁰ Ebu Yusuf; Cehmi, Rafizî ve kaderi bir kimsenin arkasında namaz kıl-

²⁵ Ebü'l-Kâsım Hibetullah b. el-Hasan b. Mansur et-Taberi Lalekai, 418/1027, *Şerh'u Usulî İtikadi Ehli's-Sünne*; thk. Ahmed b. Sa'd b. Hamdân el-Gamidi. Riyad, Daru Taybe, trz. 7/1302. s. 358.

²⁶ Ebü Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman Zehebi, 748/1348, *Mizanü'l-i'tidal fi nakdi'r-ricâl*, thk. Ali Muhammed Muavvad, Adil Ahmed Abdülmevcut, Abdülfettah Ebü Sünne, Beyrut : *Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye*, 1995/1416, ss. 5-6.

²⁷ Ebü'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye, 728/1328, *Minhacü's-sünneti'n-Nebeviyye*, thk. Muhammed Reşad Salim, Riyad, *Câmiatü'l-İmam Muhammed b. Suud el-İslâmiyye*, 1986. c. 1 s.13.

²⁸ Lalekai, *Şerh'u Usulî İtikadi Ehli's-Sünne*, 8/1457, *el-İntisar Li's-Sahbi ve'l-Al min İftira'ati's-Semavi ed-Dal*, İbrahim Ruhayli, s. 8. bkz: <http://www.dd-sunnah.net/forum/showthread.php?p=131633>

²⁹ İbrahim Ruhayli, *el-İntisar Li's-Sahbi ve'l-Al min İftira'ati's-Semavi ed-Dal*, s. 9.

³⁰ İbrahim Ruhayli, *el-İntisar Li's-Sahbi ve'l-Al min İftira'ati's-Semavi ed-Dal*, s. 9.

mayacağını³¹ İbn Teymiye de, Rafizilerin, Ebu Bekir ve Ömer'e buğz ve lanet ettiklerini söylemiştir.³² Bu sebeple günümüz Selefilere az önce aktardığımız bilgilere dayanarak, Şia isminden çok Rafizî ismini kullanmayı tercih eder ve Rafizilerin İslam ümmeti üzerindeki tehlikelerini şöyle sıralarlar: Kendi akidelerine davetçi bir grupturlar. Ehli-Beyt sevgisi arkasına gizlenip, görüşlerini Müslümanlar arasında bu zemin üzerinden yayarlar. Aslında münafıklık isminin daha uygun olacağı, takiyye kavramına inanırlar. Buradan hareketle, Müslümanlarla her konuda aynı düşündüklerini söylerler. İnanç esaslarını savunmak için yalana çokça başvururlar. Bu sebeple kaynak kitapları yalan rivayetlerle doludur. Davetlerinde hileye çok başvururlar. Mesela Ehl-i Sünnet âlimlerinden meşhur olan birçok âlimin ismini kendi âlimlerine vererek, görüşlerini yayarlar. Meşhur Ehl-i Sünnet âlimi es-Suddi ismini kendi âlimlerinden olan Muhammed b. Mervan için, Taberi ismini, Muhammed b. Rüstem için kullanırlar. Bununla da yetinmeyip ona Ebu Cafer künyesini verirler. Bütün bunlarla Ehl-i Sünnet âlimlerinden olan İsmail b. Abdurrahman es-Suddi ve Muhammed b. Cafer et-Taberi ile kendi görüşlerini yayan âlimlerinin kitaplarını basarak, yaymayı ve insanlar tarafından okunmasını hedeflerler.³³

Rafiziler olarak isimlendirdikleri Şia hakkında günümüz Selefi âlimleri çeşitli fetvalar yayınlamıştır. Bu bölümde Selefilere tarafından otorite olarak kabul edilen bazı kurum ve ilim ehline ait fetvalar naklederek, Rafiziler hakkındaki görüşlerini anlamaya çalışacağız. Suudi Arabistan Fetva Daimi Komisyonuna sorulan bir soruya verilen cevap şu şekildedir:

“On iki imam Şiası, kendi kitap ve imamlarından naklettikleri bilgilere göre, Osman b. Afvan -radıyallahu anhu-ın Kuran hafızları yoluyla bir araya getirdiği Kuran'ın içinde bazı eklemeler, kısaltmalar ve bazı cümle ve kelimelerinde değişiklikler yapılarak tahrif edildiğine, bazı ayet ve surelerin çıkarıldığına inanmaktadır. Hüseyin b. Muhammed Takiy en-Nuri et-Tabersi'nin Kur'an'ın tahrifi ile ilgili

³¹ Lalekai, *Şerh'u Usulîtikadi Ehli's-Sünne*, 4/733.

³² İbn Teymiyye, *el-Havi fi tahriri ehâdisi mecmui'l-fetava*, c. 4, s. 435.

³³ İbrahim Ruhayli, *el-İntisar Li's-Sahbi ve'l-Al min İftira'ati's-Semavi ed-Dal*, Daru İmam Ahmed, s. 9.

kaleme aldığı Faslu'l-Hitab fi-Tahrifi Kitabi rabbi'l-Erbab³⁴ ve İbn Mutahhar'ın yazdığı el-Minhac³⁵ adlı kitaplara bakılabilir. Bu mezhep, Buhari ve Müslim gibi sahih hadis kaynak kitaplarından yüz çevirmekte, itikat ve fıkıh meselelerinde bunları kaynak olarak kabul etmemekte, Kur'an-ı Kerim'in tefsir ve beyanında bu eserlere itimat etmemektedir. Bu ve buna benzer kaynakların yerine kendileri için sağlam olmayan yeni esas ve usuller geliştirmişler, hadis kitapları ortaya çıkarmışlardır. Sahih ile zayıf hadislerin birbirinden ayrılmasında bu sonradan çıkardıkları kitaplara müracaat etmektedirler. Kendi iddialarına göre masum olduklarını ileri sürdükleri on iki imama dönmek onların temel esas ve prensipleridir.”³⁶

Suudi Arabistan Fetva Daimi Komisyonu'na, “On iki imam Şiası İslam dininden sayılır mı? Bu mezhebi kim ortaya çıkarmıştır? Şia denilen kimseler mezheplerini Ali-Kerremeallahu vechehu-ya dayandırmaktalar. Şia mezhebi İslami bir mezhep değilse, İslam dini ile olan ayrılıkları nelerdir? Siz değerli âlimlerden bu konuda özellikle de Şia mezhebi, inanışları ve İslam dininde sonradan ortaya çıkan mezhepler hakkında delillerle desteklenmiş bir açıklama bekliyorum”, sorusuna, “Şia mezhebi usul ve fûrusu ile sonradan ortaya çıkmış bidat bir mezheptir. El-Hutut el-Ariyza, Muhtasaru't-Tuhfe el-İsna Aşariyye ve Şeyhulislam İbn Teymiyye'nin kaleme aldığı Minhacu's-Sünne adlı kitapları okuyun. Bu kitaplarda onların birçok yönü ortaya konulmuştur”³⁷ şeklinde cevap verilmiştir.

³⁴ Hüseyin b. Muhammed Taki en-Nûri et-Tabersi. Necef ulemasının büyüklerindedir. Şiiiler Öyle ki 1320 yılında vefat edince onu Necef'de kendilerince mukaddes saydıkları el-Meşhed el-Murtazavî binasında Sultan Nâsır lidinillah'ın kızı Banu el-Uzma'nın odasına defnetmişlerdir. Şii âlim kitabında kendinden önce geçmiş Şii âlimlerin Kur'an'ın tahrif olduğu yönündeki kanaatlerini, imamlarının sözlerini bir araya getirmiştir. Bu kitapla yetinmeyen bunun akabinde *er-Reddu bazi's-Şubuhât an Fasli'l-Hutâb fi İsbâti Tahrifi Kitabi Rabbi'l-Erbâb* isimli bir kitap te'lif ederek kitabına yapılan itirazlara cevap vermeye çalışmıştır.

³⁵ İbnü'l-Mutahhar Cemâlüddin Hasen b. Yûsuf b. Ali Hillî, 726/1325; *Minhacü'l-kerame fi ma'rifeti'l-imame*. thk. Muhammed Reşad Salim, Kahire, Dârü'l-Urube, 1962/1382.

³⁶ Ahmed b. Abdürrezzâk ed-Deviş, *Fetava'l-Lecneti'd-Daime li'l-Buhusi'l-İlmiyye ve'l-İfta: el-akide*, Riyad, er-Riaseti'l-Amme li'l-İdarati'l-Buhusi'l-İlmiyye ve'l-İfta ve'd-Da've ve'l-İrşad, 1992/1412. 2/269, fetva no: 11461.

³⁷ ed-Deviş, *Fetava'l-Lecneti'd-Daime li'l-Buhusi'l-İlmiyye ve'l-İfta, el-akide*, c. 2, s. 378, fetva no: 1078.

Başka bir soruda da şöyle denmiştir: “Bazı insanlar, Müslüman bir kimsenin ibadet ve muamelatını doğru yapabilmesi için bilinen dört mezhepten birisini taklit etmek zorunluluğu vardır ve İmamiyye ve Zeydiyye Şiası taklit edilecek mezheplerden değildir, demekte. Bu görüşe sizler mutlak olarak katılıyor ve on iki imam Şia mezhebini taklit etmeyi men ediyor musunuz?” Cevap; “Hamd yalnızca Allah’a mahsustur. Salât ve selam Resulüne, ailesi ve ashabının üzerine olsun; Müslüman bir kimse hükümleri kendi başına alacak bir güce sahipse, Allah ve resulünden gelenlere tabi olmakla mükelleftir. Buna gücü yetmez ise dinin kendisine kapalı kalan konularında ilim ehline danışır. İlim ehli arasından en bilgili olanını arayıp bulur ve ona soracağı soruları yazarak ya da sözlü olarak aktarır. Müslüman bir kimsenin on iki imam Şia’sını, Zeydiyye Şia mezhebini ve Haricilik, Mutezile, Cehmiyye gibi diğer bidat ehli mezheplerini taklit etmesi caiz değildir. Taassup etmemek ve delile muhalefet etmemek şartıyla meşhur olan dört mezhepten birine intisap etmesinde bir beis yoktur.”³⁸

Suudi Arabistan’ın resmi kurumlarından olan fetva komisyonu ve büyük âlimler kurulunda üye olan Salih el-Fevzan’a; Burada Rafizilerin avamının hükmü ile âlimlerinin hükmü aynı mıdır? diye bir soru geldi, siz ne dersiniz (denildi.)? Cevap: “Değerli kardeşlerim! Bu tür sözleri bırakın. Rafizilerin hükmü tektir. Felsefe yapmanın bir anlamı yok. Onların hepsi Kur’an’ı işitmekte, okumakta ve çoğu ezberlemekte. Allah’ın sözü, hücceti onlara ulaşmıştır. Bu ayrımı yapmak son dönemlerde bazı gençler ve bilmişler arasında yayılmış olan Mürchie görüşünün ta kendisidir. Bu tür şeyleri bırakın.³⁹ Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: Bu Kur’an bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyolundu.⁴⁰

Yine Suudi Arabistan Fetva Daimi Komisyonu’na şöyle bir soru sorulmuştur: “ On iki imam Şiası Rafizilerin avamından olan halkın hükmü nedir? İslam milleti dışında olan bir mezhebin âlimleri ile onlara tabi olan avam arasında kâfir ve fâsık olarak görülmeleri

³⁸ ed-Deviş, *Fetava'l-Lecneti'd-Daime li'l-Buhusi'l-İlmiyye ve'l-İfta, el-fikh*, c. 5, s. 46, fetva no: 2815.

³⁹ Fetava Lecne Daime, 5/46, fetva no: 2815.

⁴⁰En’am Suresi 19.

arasında bir fark var mıdır?” Cevap: “Küfür ve dalalet konularında bir âlime tabi olan, bu mezhebin öncü ve büyüklerine zulüm ve haddi aşarak yardım eden kimselere de âlimleri hakkında verilmiş olan küfür ve fâsıklık hükümleri verilir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “İnsanlar, sana kıyamet saatini sorarlar... Ey Rabbimiz! Biz önderlerimize ve büyüklerimize itaat ettik de bizi yoldan saptırdılar. “Ey Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onları büyük bir lânete uğrat.” Bundan başka Kur’an ve Sünnette birçok deliller mevcuttur. Bunun için Peygamber Sallallahu aleyhi ve selem, müşriklerin liderleriyle ve onlara tabi olan kimselerle savaşmıştır. Sahabeleri de aynı şekilde davranmış, önderler ve onlara tabi olanlar arasında bir ayırım yapmamışlardır”.⁴¹

Yine Muteber bir âlim olan Abdullah b. Cibrin, Rafızileri şu dört sebebe bağlayarak kâfir ilan etmiştir:

Birinci sebep: Kuran’a dil uzatmaktadırlar. Üçte birinden fazlasının tahrif olduğunu iddia ederler. Nuri et-Tabersi’nin yazdığı Faslu’l-Hitab fi-Tahrifi Kitabi Rabbi’l-Erbab adlı kitapta, el-Kâfi adlı kitaplarında ve diğer birçok kaynaklarında bunu açıkça söylerler. Kuran hakkında bu tür sözler sarf edenler kâfirdirler ve “Onu biz koruyacağız” ayetini yalanlamış olurlar.

İkinci sebep: Sünnete, Buhari ve Müslim’de yer alan hadislerle tan etmektedirler. Bu hadislerle amel etmezler. Çünkü onların itikatlarına göre bu hadisler Peygamberden sonra kâfir olan sahabeler kanalıyla gelmiştir. Zira Peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem’den sonra Ali ve onun soyundan gelenler, Salman, Ammar ve çok az sayıda kalanlar hariç sahabelerin tümü kâfir olmuşlardır. Ali dışında kalan üç halife, sahabelerin çoğunluğu mürted olmuştur. El-kâfi adlı kitaplarında ve diğer kaynaklarında bunları açıkça zikretmişlerdir. Bütün bu sebeplerden dolayı sahabelerin naklettiği hadisleri kabul etmezler.

Üçüncü sebep: Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaatı kâfir olarak görmektedirler. Bundan dolayı Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaatin arkasında namaz kılmazlar. Onlara göre, Sünni bir kimsenin ardında namaz kılan bir

⁴¹ Fetava Lecne Daime, 2/377, fetva no: 9247.

kişi namazını tekrardan kılmalıdır. Daha da ileri giderek biz Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin necis olduğunu söylerler. Bizlerle tokalaştıklarında ellerini yıkarlar. Müslümanları tekfir edenler küfre daha layıktırlar. Onlar bizleri kâfir görmekte oldukları için bizler de onları kâfir görmekteyiz.

Dördüncü sebep: Ali ve onun soyundan gelenlere karşı düştükleri aşırılık sebebiyle şirk koşmaktadırlar. Allah ile birlikte onlara dua ederler. Bütün bunlar kendi kitaplarında yazılıdır. Haddi aşarak, âlemlerin Rabbi olan Allah'ın sıfatlarını Ali'ye verirler.⁴²

Şii Anlayışa Göre Selefilik

Bu konuyu iyi bir şekilde değerlendirebilmek için günümüz Şiasının temsilcisi olarak İran devletini esas almak gerekmektedir. İran, 1979 İslam Devrimi ile daha belirgin bir şekilde dünyanın her tarafında yaşayan Şiilerle irtibat kurmakta ve onlarla yaptığı bu iletişimi sürekli diri tutarak düşman algısını muhafaza ederek bu sayede yayılma politikasını gerçekleştirmektedir.

İran'ın karşısına onu en sert şekilde eleştiren ve gerektiğinde her türlü mücadeleyi meşru sayan bir anlayışın geçmesi işleri daha da kolaylaştırmış oldu. "Selefilik" adı altında yapmış olduğu eleştirilerle İran, Sünnilere söyleyemediği bir takım mesajları da vermiş olmaktadır. Suudi Arabistan ise bunu bir tehdit olarak algılamakta ve Şiilere karşı olan duruşunu daha katı hale getirerek çatışma ortamını diri tutmaktadır. İşte esaslı iktidar ve güç kavgası olan çatışmalar, tarihteki adıyla Şii-Sünnî, günümüzdeki tezahürleri ile Şii-Selefi kutuplaşması olarak karşımızda durmaktadır.

Günümüzdeki Şii bilginlerinin Vahhabiler ile ilgili görüşleri arasında ortak bir tema bulunmaktadır. Şöyle ki, İmam Humeyni'ye göre dünyadaki Vahhabi merkezleri fitne ve casusluk odaklarıdır.⁴³ İmam Seyyid Ali Hamaney'e göre ise Vahhabilik, İslam vahdetine darbe vurma ve Müslüman toplum arasında (ayırıcı) bir merkez

⁴² Abdurrahman b. Abdullah b. Cibrin, *Nasâih ve Fetava İslamiyye Hakaiku Ani's-Şiya er-Rafıza el-İmamiyye, El-Lü'lü'l-Mekiyn min Fetava's-Şeyh el-Alleme Abdullah b. Cibrin*, Riyad, 2001, ss. 40, 41.

⁴³ Ayetullah Ruhullah b. Mustafa Humeyni Musevi Humeyni, 1409/1989, *Sahife-i Nur*, Kum, Müessese-i İntişarat 1386, c. 21, s. 80.

olması için oluşturuldu. İsrail'i, İslam karşısında duracak bir merkez olması için kurdukları gibi onu da bu şekilde kurdular. Vahhabi hükümetini ve bu Necd başkanlarını oluşturdu ki İslam toplumu içinde kendilerine bağlı, kendileri için güvenli bir merkez olsun.

Ayetullah uzma Fazıl Lenkerani'ye göre ise Vehhabilik, tüm Müslüman grupların ittifakıyla İslam'ın dışında, küfr ve Yahudi'nin mevlididir. İslam ve Kur'an'a muhalefet etmek ve Müslümanlar arasında tefrika çıkarmaktan başka hiçbir varlık gayesi yoktur. Bu grup sadece Şia'nın kutsallarını yıkma amacı gütmemekte, bilakis Peygamber efendimizin (s.a.v) kabri de dâhil olmak üzere İslam'ın tüm mukaddesatını ve eserlerini ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Onların bir gün Kur'an ve Kâbe'yi de hedef alacaklar kanaatinde dir.⁴⁴ Ayetullah Uzma Mekarim Şirazi'ye göre; İslam düşmanları Vahhabileri tefrika yaratmak ve Müslümanlardan suistimal etmek için bölgede seferber ettiler.⁴⁵ Vehhabiliğin ortaya çıkması, İslam'ın kendi tarihi boyunca karşılaşmış olduğu ve geri kalmasına sebep olan büyük problemlerden biridir.⁴⁶

Ayetullah Uzma Safi Gulpeygani'ye göre Vahhabiler, sadece Peygamberin Ehl-i Beyt'ine düşmanlık gütmemekte, bilakis Peygamberimizin kendi şahsına bile düşmanlık gütmekte ve İslam'ın ve tarihinin yok edilmesi için uğraşmaktadırlar. Masum İmamların (aleyhimu's selam) yad ve adı yok edilemez. En kısa zamanda ortadan yok olup gidecek olan, dünyadaki Vahhabi fitnesidir. Tarihte onlardan geriye sadece işledikleri cinayetler kalacaktır.⁴⁷

Reşid Rıza'nın makaleler halinde el-Menar dergisinde yayımladığı ve ardından da, es-Sünneti ve's-Şia ev el-Vahhabiyyeti ve'r-Rafıza unvanıyla kitap haline getirdiği çalışmasında⁴⁸ Şii ve Vahhabilerin

⁴⁴ Humeyni, Türbelerinin yeniden tahrip edilmesi münasebeti ile yayınlamış olduğu mesajından, 2007.

⁴⁵ Şirazi, Ayetullahi'l-Uzma, Nasır Mekarim, *İnançlarımız*. çev. İsmail Bendiderya, İstanbul, Kevser Yayınları, 1997. s. 47.

⁴⁶ Cennetü'l Baki ve Baki İmamlarının türbelerinin tahrip edilmesinin yıl dönümü olan 8 Şevval günü yapmış olduğu konuşmadan alıntı, 2006

⁴⁷ <http://abna.ir/print.asp?lang=1&id=291207>

⁴⁸ Geniş Bilgi için Bkz. Muhammed Reşid Rıza, 1354/1935, *es-Sünne ve's-Şia ev; el-Vahhabiyye ve'r-Râfıza*, Mısır, Matbaatü'l-Menar, 1347, s. 136.

karşılıklı görüşleri aktarılmaktadır. Buradaki verilere göre her iki kesim birbirlerini tekfir etmekte ve şirke nispette bulunmaktadır.

Şia ve Ehl-i Sünnet Arasındaki Takrib

Şii-Sünni ilişkileri bağlamında en önemli konulardan biri de takrib çalışmalarıdır. Geçen yüzyılın son çeyreğinde Şia ile Ehl-i sünnet arasında 'Mezheplerin yakınlaştırılması' iddiasıyla Mısır'da 'Daru't Takrib' müessesesi kuruldu.⁴⁹ Şii-Sünni çatışmasının tarihi arka planının hicri III. asra kadar gittiğini belirtmiştik. Buna rağmen bilinen şekli ile Osmanlı Sultanı I. Mahmud ile Nadir Şah arasında gerçekleşen ve olumlu sonuçlarının olduğu söylenen takrib çalışması yeni bir diyalogun başlamasına sebep olmuştur. Daha öncesinde Abbasiler döneminde Halife Me'mun'un (198-218 /813-833) Ali er-Rıza'yı 203/818'de veliaht tayin etmesiyle Ehlü't-Tavsiye hareketi⁵⁰ ile Selçuklular döneminde Nizamü'l-Mülk'ün (485/1092) bir takım teşebbüsleri görülmüştür. Daha sonra Selçuklular, mutedil Şiilerle diyalog halinde olmuşlardır. Sultan Melikşah, kendi kızı Salkım Hatûn'u Şii Mâzenderân Emîri ile evlendirmiştir. Sünnî-Şii ihtilafını tarikat prensipleri ile çözmeye girişen Necmeddin el-Kübrâ'nın (618/1221) çalışmaları tarihin kaydettiği önemli bir çalışmadır.⁵¹ Şiilerin Sahabeye yönelik eleştirilerini kınarken, Peygamberin Ehl-i Beytine derin bir bağlılığı da yaygınlaştırmaya çalışmıştır. Osmanlı Halifesi Sultan Abdülhamid, "İslâm Birliği" siyaseti çerçevesinde İran ile Sünnî-Şii ihtilafına son vermeye yönelik girişimlerde bulunmuştur.⁵² Mısır'da el-Ezher Üniversitesi bünyesinde kurulan "Dâru't-Takrib" organizasyonun çalışmaları⁵³ örnek olan çalışmalardır.

Nâdir Şah'ın, Şii din adamları ile Ehl-i Sünnet âlimleri arasında Necef'de gerçekleştirdiği ve Sünnî âlim Abdullah Süveydî ile Şii din

⁴⁹ Nâsır b. Abdullah el-Gaffâri, *Meseletü't-takrîb*, Riyad 1415. c. II, ss. 191-226.

⁵⁰ Murtezâ Mutahharî, *Hidemâtül-Mütekâbili irân vel-islam*, Tahran 1348, c. 1, s. 68, 110-111.

⁵¹ M. Mole, *Les Kubrawiye netre Sunnisme et Shiisme "Revedes Etudes islamiques*, c. XXIX, 1961, s. 99.

⁵² Cezmi Eraslan, *II. Abdülhalid ve İslâm Birliği*, İstanbul, 1992, ss. 134-138.

⁵³ *el-Kummi*, Muhammed Taki, *Kıssatü't-Takrib*, Kahire 1960.

adamları arasında yapılan bir toplantı sonucunda Ehl-i Sünnet-Şia yakınlaşmasına işaret eden kararları ihtiva eden bir belge Osmanlı Sarayı'na gönderilir. Bu belge ile İranlılar, Halifeye dil uzatma yanlış anlayışına son verecekler. Ehl-i Sünnet âlimleri de İmâm Cafer es-Sâdık'ın Hz. Peygamber soyundan geldiğini tasdik edecek ve İranlıların tâbi oldukları inançların furûâta ait olması dolayısıyla İslâmiyet'e aykırı olmadığını kabul edeceklerdi.⁵⁴

Bu konuya Selefilere bakışını belirten görüşlerini burada sunmak gerekmektedir. Suudi Arabistan eski müftüsü Abdülaziz b. Baz Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat ile Rafiziler arasında yapılması hedeflenen takrib/yakınlaşma çalışmalarıyla ilgili şöyle demiştir: "Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat ile Rafiziler arasında takribin olması asla mümkün değildir. Çünkü inanış esaslarında farklıdırlar. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin akidesine göre yüce Allah ibadette birlenmeli, onunla birlikte ne bir meleğe ne de bir peygambere dua edilmemelidir. Gaybı yalnızca Allah bilir. Sahabelerin tümü ayırım yapılmadan sevilmeli ve hepsi hakkında Allah onlardan razı olsun denilmelidir. Onların peygamberlerden sonra en faziletli insanlar olduğuna, sırasıyla Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali'nin sırasıyla en faziletli olduklarına inanılmalıdır. Rafiziler ise bunların aksine inanırlar. Bu sebeple iki ekol arasında bir takrib söz konusu olamaz. Nasıl ki Yahudi, Hıristiyan ve putperestler ile Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat arasında takrib mümkün değil ise, aynı şekilde Rafiziler ve Ehl-i Sünnet arasında açıkladığımız farklılıklardan dolayı bu yakınlaşma mümkün değildir".⁵⁵

İran'ın bugünkü önemli âlimlerinden Ayetullah Tasgiri, İslam Mezhepleri ve Darü't-Takrib üzerine kendisi ile yapılan söyleşide Mecmue et-Takrib girişiminin iki ana hedefinin olduğunu belirtmiştir.⁵⁶ Bunlardan birincisi; düşünceler arasında yakınlaşmayı sağla-

⁵⁴ *Ebü'l-Berekat Abdullah b. Hüseyin el-Bağdâdî Süveydî, el-Hüccetü'l-Kat'iyeye li ittifâk'l-islâmiyye, Matbaatü's-Saade, Mısır, 1323, s. 15-17. (Bu eser, Gevrekzâde Hafız Efendi tarafından Vekâyi-nâme-i Nâdir Şah der-Mezâhib-i Caferiyye adı altında Türkçe'ye tercüme edilmiştir. Süleymâniye Ktp. Esad Ef., nr. 2436) Osman Turan, Selçuklur Tarihi ve Türk-islâm Medeniyeti, İstanbul. 1980.*

⁵⁵ <http://www.binbaz.org.sa/mat/1744>

⁵⁶ Ayetullah Tasgiri, "İslam Mezhepleri ve Darüt Takrib Üzerine", *Bilge Adamlar Dergisi*, Yıl 2009, Sayı, 21-22.

maktır. İkincisi de, İslâmî vahdet bilincinin gelişmesi, Müslümanların duyarlılıklarının arttırılması, eğitim seviyelerinin yükselmesi, mezheplerin yakınlaşmasıdır. İslâm ülkelerindeki resmî İslâmî kuruluşlar da büyük ölçüde bu girişim ve düşünceyi desteklemektedirler. Mekke’de son zamanlarda düzenlenen İslâm ülkeleri olağanüstü toplantısında on yıllık İslâm ülkeleri çalışma projesi kabul edildi ve bu projenin bir maddesinde de İslâm ülkelerinin mezhepleri yakınlaştırma (daru’t-takrib) projesine destek vererek teşvik etmeleri gerekliliğinin altı çizildi.

Şii ve Sünnî mektepler arasındaki görüş ayrılıklarının çok ciddi bir temeli olmayıp İslâm’ın temel esaslarında hemfikirdirler ve Tevhid inancında, nübüvvet inancında ve âhirete iman konusunda temelde hiçbir ihtilâf söz konusu değildir. Şiilik ile Sünnilik arasındaki en temel farklılık imâmet hususundadır. Yani temel esaslarda hiçbir ihtilaf bulunmamaktadır. Şia mezhebinde imâmet dinin temeli açısından değil, mezhebin inancı açısından temel esastır.⁵⁷ Yani bir insanın imâmeti kabul etmemesi Şia mezhebinden olmasına engeldir, Müslüman olmasına değil. Şia mukallidi birçok insan, imâmeti yok saymanın insanı dinden çıkaracağına inanıyor. Ancak bu durumu böyle düşünmek büyük bir zulüm ve aşırılıktır. Aslında imâmet dinin kendisinden olmayan bir gerekliliktir ve bu yanlışın ortaya konması gerekmektedir ki (esasında) bu konudaki ihtilaf dine hiçbir zarar vermez.

Bir ihtilaf da Gadir-i Hum hadisesinde vardır. Bu hadisenin vasiyet mi yoksa nusret mi olduğu konusunda tartışmalar yapılmıştır. Aslında Şia ile olan ihtilaflar, Sünni mezheplerin kendi aralarındaki ihtilaflardan daha azdır. Bu da normal karşılanmalıdır.

Takrib konusunda Şiiler daha da ılımlı yaklaşır gibi görünmekle birlikte bunun bir Şii propaganda aracı olarak kullanıldığı yönündeki eleştirilere katılmamak mümkün değildir.

Günümüz Sünni-Şii İlişkileri Bağlamında el-Ahsa Bölgesi

Suudi Arabistan’da yaşayan Şiilerin büyük bölümü, ülkenin kuzeydoğu ve doğu kesimlerindeki Ahsa, Katif ve Avvamiye bölgelerinin

⁵⁷ Bkz. Hasan Onat, “Şii İmamet Nazariyesi”, *AÜİFD*, c. XXXII, 1992.

de yaşamaktadır.⁵⁸ 1766'da Osmanlı'ya karşı ilk bağımsızlık mücadelesini başlatan Abdül Aziz bin Muhammed döneminde Suudi hanedanlığı, Şiiler başta olmak üzere diğer mezheplere karşı savaş ilan etmiştir.⁵⁹ Bu tarihten itibaren bölgedeki Şiilerin Vahhabi otoriteyle çekişmesi günümüze kadar sürmüştür. Şii-Vahhabi sorunu dönem dönem Osmanlı yönetiminin Suudi'lerle arasının açılmasına neden olmuştur.⁶⁰ Necefte Şiiler ile yaşanan bir sorunu bahane eden Vahhabiler, 1802 yılında Kербela'ya kanlı bir baskın düzenlemiştir. Saldırı sırasında yaklaşık 3 bin Şii'nin öldürülmesi hem Şii-Vahhabi hem de Suudi-Osmanlı ilişkilerinde bir dönüm noktası olmuştur.⁶¹ Muharrem ayında gerçekleştirilen saldırılar sırasında Iraklı Şiilerin yanı sıra İranlı, Ahsalı ve Bahreynli Şiilerin de öldürülmesi iki kesimin ilişkilerine, kanlı tarihi bir miras bırakmıştır. Şiilere 1871 - 1913 tarihleri arasında ibadet özgürlüğü ve eğitim öğretimde özerk birimler kurmaları için izin verilse de bu imkânların birçoğu 1913'te ellerinden alınmıştır.⁶² 1932'de ise Necd ve Hicaz Krallıkları Suud ailesine atfen Suudi Arabistan Krallığı olarak değişmiş siyasal sistem Riyad'ın kontrolünde merkezi bir yapıya büründürülmüştür.

Lübnanlı yazar Emin el-Rihanî ile İbn Suud arasında yapılan mülakatta İbn Suud'a "müşriklere karşı savaşmak dini bir vazife midir?" diye sorulduğunda: el-Ahsa bölgesinde yaşayan Şiilerin olduğunu belirterek orada 30 bin Şii'nin olduğunu ve hiçbir konuda kendilerine müdahale edilmediğini belirtmiştir. Burada müşriklerle ilgili soru sorulduğu halde, El-Ahsa bölgesindeki Şiileri konu edin-

⁵⁸ Suudi Arabistan bölgesel yapısı için bkz., Joseph Kostiner, *The Making of Saudi Arabia 1916-1936: From Chieftaincy to Monarchical State*, New York: Oxford University Press, 1993.

⁵⁹ Ahmet Vehbi Ecer, *Tarihte Vahhabi Hareketi ve Etkileri*, Ankara: Asam Yayınları, 2001, s. 56

⁶⁰ Detaylı bilgi için bkz., Veysel Ayhan, "Geçmisten Geleceğe Türkiye-Suudi Arabistan İlişkileri", *Ortadoğu Analiz*, c. 2, sayı. 3, 2010, ss. 26-29

⁶¹ Zekeriya Kurşun, *Basra Körfezi'nde Osmanlı-İngiliz Çekişmesi, Katar'da Osmanlılar: 1871-1916*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2004, ss. 57-59

⁶² Madawi al-Rasheed, "Shia of Saudi Arabia: A Minority in Search of Cultural Authenticity", *British Journal of Middle Eastern Studies*, Vol. 25, No. 1, May, 1998, ss. 132-133.

mesi manidardır. İbn Suud'a aynı yazar dindar olana dek müşrikler ile savaşmayı siyasi bir görev olarak telakki edip etmediği sorulduğunda dinin ve siyasetin ayrı şeyler olduğu, kendilerinin şeriata uygun olmayan bir şeyle mutlaka mücadele edeceklerini vurguladı. Bunu başarmak için de savaşacaklarını belirtti. Burada amaç dini değil, siyasi idi. 1930'dan sonra El-Ahsa bölgesinde yaşayan Şiiler, Vehhâbiliğin küfür saydığı pek çok uygulama ile birlikte örf ve adetlerini yerine getirmeye devam etmektedirler.⁶³

1979 yılında meydana gelen İran İslam Devrimi, el-Ahsa bölgesinde yaşayan Şiiler içinde önemli bir hareketlenmeye neden oldu. İlk olarak gündeme gelen aşure günü törenlerini açıktan yapma istekleriydi. Aşure günü arifesinde (29 Kasım 1979'da) Şiiler geleneksel matem yürüyüşünü yaptılar. Bu durum ciddi bir iç karışıklığa dönüştü. Humeyni'nin iktidara gelişi olan 1 Şubat'ta birinci yıldönümü amacıyla Hatif merkez camiinde verilen hutbe neticesinde iç isyana dönüşen faaliyetler dini veya sosyal olay ayırımı yapmayı zorlaştırıyordu.⁶⁴ Çünkü yıllardır biriken öfke ve gelirden adaletsiz olarak yapılan paylaşım olayların büyümesine sebep olmuştu. İran'ın bu bölgedeki Şiileri faaliyete çağırması bölgedeki Şii Sünni ilişkilerinde üst düzeyde bir gerginliğe zemin oluşturmaktaydı.

Günümüz Selefi Anlayışında Temel Özellikler

Selefilik, dinin anlaşılmasında te'vile değil lafza bağlıdır. Dinin farklı yorum biçimlerine müsaade edilmez. Bu yorum biçimleri bazen aşırı biçimde din dışı kabul edilir. Felsefeye, eleştirel düşünceye, tasavvufi tefekkür biçimine din adına karşı çıkılır.

Dini biçimsel kalıplarla tanımlayarak dini düşüncenin felsefi, estetik ve ahlaki alanlardaki açılımlarına müsaade etmez. Estetikten anladığı şaşaa, gösteriş, cüsse gibi unsurlar taşıyan aşırı modern,

⁶³ David Long, "Kingdom of Saudi Arabia", ed. David E. Long-Bernard Reich, *Government and Politics of the Middle East and North Africa*, USA: Westview Press, 1995, ss. 80-81; Ghassan Salame, *Political Power in the Saudi State*, Albert Hourani, Philip Khoury, Mary C. Wilson, *Modern Middle East*, California: Uni. Of California pub., 1993, s. 581.

⁶⁴ Madawi Al-Rasheed-Loulouwa Al-Rasheed, "The Politics of Encapsulation: Saudi Policy towards Tribal and Religious Opposition", *Middle Eastern Studies*, Vol. 32, No. 1, Jan. 1996, s. 100

lüks tüketimdir. Giyim ve mimaride buna düşkünlük her yerde te-
maşa edilebilir.

Selefi düşünce otoriterdir. Bu yüzden otoritenin selefi inançları uyguladığına inandığı sürece onun sorgulanmasına, eleştirilmesine ve değiştirilmesine asla kalkışmaz. Selefi şekilsellik korunduğu sürece, otoriteye mutlak itaat eder.

Dine ait her türlü tefekkür ve yorum süreçlerini modernizm olarak reddederken, dini olmadığını düşündüğü nefsi ve arzuya dayalı her türlü pratiği de kolayca içselleştirebilir. Ama aynı zamanda koyu bir dindarlık tutumu içinde olduğuna da inanır. Yeni Selefi İslamcılık azametli olana, iri olana, cüsseye, şaşaaaya meftundur. Oysa İslam mütevazı olana, tenasübe, zarafete önem verir.⁶⁵

Son dönemlerde silahlı mücadele içine girmiş dünyanın farklı bölgelerindeki Selefi gruplar tüm dünyaya “Sünni” olarak tanıtılmaktadır. Buna paralel olarak İran-Şia daha masum ve “ılımlı” olarak sunulurken, Sünnilerin “teröre-şiddete yatkın” olduğu tezin-den hareketle dünyanın pek çok yerinde ‘İslamafobia’ denilen anlayışların yayılmasına sebep olunmaktadır. Bu algı biçimi Müslümanlar için İslam’ı yaşanmaz hale getirirken, İslam’a ilgi duyan insanları korkutmaktadır. Tasavvufi gelenek inkâr edilip tekfir ile çoğu Müslüman İslam dairesi dışında görülmektedir.

Selefi/Vahhabi Suudi yönetimi pek çok mukaddes mekânı, Hazreti Peygamber’e ve Sahabeye ait mekânları, kabirleri şirk kabul ederek yıkmış, tarumar etmiştir. Bu anlayış Hz. Peygamberin kabirini, hatta Kâbe’yi dahi yıkmayı düşünmüştür. Ayrıca Selefiler, şiddete ve teröre kaynaklık eden el-Kaide, el-Nursa, eş-Şebab, Boko Haram benzeri yapılarla Müslümanları tedirgin etmekte ve korkutmakta, pek çok yerde intihar saldırısı gibi eylemlerle Müslüman kanı dökülmesine, İslam beldelerinin güvensiz ve kargaşa içinde olmasına neden olmaktadır.

Gayr-i Müslimler’e karşı İslam’ın; “kan döken”, “adam öldüren”, “şiddet kullanan” olarak sunulmasına malzeme vermektedir. Büyük güçlerin İslam coğrafyasına yaptığı operasyonlara, işgallere gerekçe

⁶⁵ Mehmet Zeki İşcan, *Selefilik*, s. 40.

oluşturmaktadırlar. (Irak-Afganistan, Suriye, sırada belki Somali, Pakistan ve diğer İslam ülkeleri) Vahhâbi Selefi kişiler uç görüşleriyle Müslümanların zihnini bulandırmakta, Müslümanlar arasına fitne sokmaktadırlar. Bu iki kesim İslam'ı iki uçtan karaladıkları/yaraladıkları gibi, aralarındaki kanlı ve yıkıcı husumet nedeniyle Müslümanları da ayrıştırmaktadırlar. Şia-Selefi çatışmasıyla ve kullanılan keskin, dışlayıcı, hatta tekfir edici dil ile İslam toplumunun bütünlüğünü zedelemekte, dış müdahalelere zemin hazırlamaktadırlar. İran ve Suud, İslam dünyasının biri ifrat diğeri tefrit iki uç yaklaşımını üreten ve besleyen aktörlerdir. İkisi de petrol gelirleri ve devlet gücü ile kendi ekollerini, akımlarını (Selefilik ve Şia) finanse ediyor, destekliyor ve yayıyorlar. Suud yönetimi Batı vesayetinde hareket ederek bu işleri yaparken; İran, Batı'ya hasım görünerek, onunla kavga görüntüsü altında projelerini gerçekleştiriyor. Suud destekli Selefilik ve İran destekli bazı Şii gruplar Afganistan'da, Irak'ta, Suriye'de acımasızca birbiri ile savaşıyor ve İslam namına ha bire Müslüman kanı döküyorlar. Kaybedilen itibar, Müslümanların; dökülen kan, verilen can Müslümanlarındır. Sonuçta ortaya terörle şiddetle eş tutulan Müslümanlık çıkmaktadır. ⁶⁶

SONUÇ

Şii-Sünni ilişkileri bağlamında günümüz Selefilikini açıklamak için Şiilik-Sünnilik ve Selefilik kavramlarını çok iyi tespit etmek gerekmektedir. Günümüz Selefilikinin tartışma zeminini tespit etmeden doğru sonuçlara da ulaşmak mümkün değildir. Sorunlardan en önemlisi konunun tamamen siyasallaşmış olmasıdır.

Ehl-i Sünnet çizgisi, geleneksel İslam'ın sunuş biçimi olması nedeniyle, tarihsel süreçte bir mezhep statüsüne getirilmiş olsa da, ana gövde ve temayı temsil etmesi nedeniyle salt bir İslamî algılayıştır. Bu doğrultuda kendi felsefelerini oluşturan Selefilik ve Şia, Ehl-i

⁶⁶ Bkz. Mahmud Akpınar, *İran ve Selefistler İslamı İki Cihetten Aşındırıyor*, 3 Kasım 2013, <http://www.mahmutakpinar.com/iran-ve-selefilik-islami-iki-cihetten-asindiriyor.html>

Sünnete göre Kur'an ve sünnete yaklaşımları nedeniyle bid'at fırkalar olarak nitelendirilmişlerdir.

İslam dünyasının iki zıt anlayışı hükmünde olan Selefilik ve Şia, kendileri gibi düşünmeyenleri tekfir etmiş veya şirk koşmakla suçlamıştır. Bu ise, onları kendi dışındakilere hayat hakkı tanımama veya yaşam özgürlüğünü elinden alma gibi eylemlere sürüklemiştir.

Suudi Arabistan Devleti, Selefilik inancının resmi temsilcisi konumunda olması nedeniyle, kendisinin büyük rakipleri arasında gördüğü İran devletinin resmî mezhebi Şiiliğe karşı çok katı ve sert bir tutum sergileyerek Şiilik inancına sahip kimselerin kâfir olduğunu kabul etmiş ve devletin resmi kanallarından bu yönlü fetvalar vermiştir. Bu algılar doğrultusunda ülkesinde yaşayan Şiilere büyük baskılar yapmış ve onları sürekli kontrol altında tutmaya çalışmıştır.

Bu veriler doğrultusunda mezhep çatışması daha çok Şiiler ile Vahhabiler arasında yaşanmaktadır. Bu durum İslam dünyasına büyük zarar verecektir. Müslümanlar arasında meydana gelen mezhep çatışmasına İslam dışı çözüm aramak sorunu çözmez. Bu konuda en isabetli çözüm, Ehl-i Sünnet verileri doğrultusunda hareket ederek, tüm Müslümanları birleştirici bir üslup takip etmektir. Çünkü Ehl-i Sünnet verilerine göre Şianın ve Selefililerin tekfir ve şirk algısı tutarlı değildir. Zira Ehl-i kible tekfir edilemeyeceği gibi iman kalp ile tasdik ve dil ile ikrardır.

Bilindiği üzere Selefî hareket genel olarak Müslümanların ilk üç kuşağının sahip olduğu dini telakkiye dönüşü savunmaktadır. Bu bağlamda konu ele alınırken öncelikle sömürgecilikle belirginleşen modern zamanlar üzerinde durulması gerekmektedir.

Çünkü Müslüman dünyanın modern zamanlarda yaşadığı sıkıntılar "Yeni Selefilik" olarak adlandırılan bir anlayışın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Fakat bu dönemde ortaya çıkan akımların görüşlerini değerlendirirken, birtakım konularda onların Selefilik içinde değerlendirilmesi hususunda sıkıntılar yaşandığından dolayı bu akımların yaklaşımları "Modernist dönem" alt başlığı altında ele alınmaktadır. Ne var ki bu dönem akımlarının ele alınmasında bile klasik Selefilikle, tafsil devri veya Müslüman toplumda ortaya çıkan

siyasi ve sosyal yozlaşmaya tepki mahiyetinde olan Vahhabi hareketi çoğu durumda "belirleyici" olmaktadır.

Selefilik, her ne kadar günümüzde mezhep gibi görünse de klasik tanımıyla bir mezhep değildir. Geçmişte Selefiyye adıyla bir mezhep, tespit edebildiğimiz kadarıyla hiç olmamıştır. Selef ise her zaman mevcuttur. Selefi-Şii kutuplaşması, iktidar kavgasının ve güç mücadelesinin din sayesinde meşrulaştırılması ile ilgili arayışların bir tezahürü olarak anlaşılabilir.

Kaynakça

- Akpınar, Mahmud, "İran ve Selefistler İslamı İki Cihetten Aşındırıyor", 3 Kasım 2013, <http://www.mahmutakpinar.com/iran-ve-selefilik-islami-iki-cihetten-asindiriyor.html>.
- Ayhan, Veysel, "Geçmişten Geleceğe Türkiye-Suudi Arabistan İlişkileri", *Ortadoğu Analiz*, Cilt:2, Sayı:3, Kasım 2010
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed ibni İsmâil ibni İbrâhîm el-Cu'fi (ö. 256/870), *El-Câmi'u's-Sahîh el-Müsned min Hadîsi Resûlullâh sallallahu aleyhi ve sellem ve Sünenihî ve Eyyâmihî*, İstanbul, Çağrı yayınları, 1992.
- Büyükkara, Mehmet Ali, "Günümüzde Selefilik ve İslâmî Hareketlere Olan Etkisi", *İSAV Selefilik Sempozyumu*, İstanbul, 8-10 Kasım 2013. (Yayınlanmadı).
- Cibrin ,Abdurrahman b. Abdullah b., *Nasaih ve Fetava İslamiyye Hakaiku Ani's-Şiya er-Rafıza el-İmamiyye*, El-Lü'lü'l-Mekiyn min Fetava's-Şeyh el-Alleme Abdullah b. Cibrin, Riyad, 2001.
- Dımaşki, Ali b. Muhammed Ebü'l İz, *Şerhul-Akidetu'Tahaviyye*, Thk. Abdullah b. Abdülmuhsin Türki, Beyrut 1987.
- Ecer, Ahmet Vehbi, *Tarihte Vahhabi Hareketi ve Etkileri*, Ankara, Asam Yayınları, 2001.
- ed-Deviş, Ahmed b. Abdürrezzâk, *Fetava'l-Lecneti'd-Daime li'l-Buhusi'l-İlmiyye ve'l-İfta*, Riyad, er-Riaseti'l-Amme li'l-İdarati'l-Buhusi'l-İlmiyye ve'l-İfta ve'd-Da've ve'l-İrşad, 1992/1412.
- el-Amili, İbnü'l-Hür Muhammed b. Hasan b. Ali el-Meşgari, *Vesailü's-Şia ila tahsili mesaili's-şeria*, 1104/1693; thk Abdürrahim Rabbani Şirazi . 6. bsm., Beyrut : Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1991/1412

- el-Avde, Süleyman b. Hamd b., *Abdullah b. Sebe ve eseruhü fi ah-dasi'l-Fitne fi Sadri'l-İslam*, Medine trz.
- el-Cevziyye, İbn Kayyim, *Zadu'l-Maad*, Terc. Şükrü Özen, İstanbul, İklim Yayınları, 1996.
- el-Cezairi, Nimetullah, *el-Envaru'n-Nu'maniyye*, Beyrut, Müessesetü'l-İlmi li'l-Matbuat, 1984/1404.
- el-Gaffâri, Nâsır b. Abdullah, *Meseletü'i-takrîb*, Riyad 1415.
- el-Harisi, Cemal b. Ferihan, *el-Ecvibetu'l-Müfiyde an Es'ileti'l-Menahiji'l-Cediyde*, Rabba İslami Davet Bürosu, S.Arabistan, 2009.
- el-Hilali, Selim b İyd, *Limaza İhtartu Menhece's-Selefi*, Cidde, Dâru İbni'l-Cevzi, 1422.
- el-Kummi, Ebü'l-Hasan Ali b. İbrâhim; *Tefsirü'l-Kummi*, thk. Tayyib el-Musevi el-Cezairi, Mektebetü'l-Hüda, trz.
- el-Kummî, Muhammed Taki, *Kıssatü't-Takrib*, Kahire 1960.
- Eraslan, Cezmi, *11. Abdülhalid ve İslâm Birliği*, İstanbul, 1992.
- en-Neccar, Ahmed b. Muhammed b. Sadık, *Faslu'l-Makal fi Vucubi İttibai's-selefi'l-Kiram*, Kahire 1969.
- et-Tabersi, Hüseyin b. Muhammed Ta'ki en-Nuri, *Faslu'l Hitab, Fi İsbati Tahrifi Kitabi Rabbi'l Erbab*, Müessetü'l-Alemi, Beyrut. Trz.
- Ghassan Salame, "Political Power in the Saudi State", Hauriani, Albert Hourani, Philip Khoury, Mary C. Wilson, *Modern Middle East*, California: Uni. Of California pub., 1993.
- Hamis, Osman b. Muhammed el-Hamed, *Ehl-i Sünnet'ten Şia'ya Kalpten Kalbe*, çev, Ahmet İhsan Dündar, Guraba Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- Hillî, İbnü'l-Mutahhar Cemâlüddîn Hasen b. Yûsuf b. Ali 726/1325, *Minhacü'l-kerame fi ma'rifeti'l-imame*, thk. Muhammed Reşad Salim, Kahire, Dârü'l-Urube, 1962/1382.
- Humeyni, Ayetullah Ruhullah b. Mustafa Humeyni Musevi, 1409/1989, **Sahife-i Nur**, Kum, Müessese-i İntişarat 1386.
- İbn Baz, Abdülaziz b. Abdullah b. Abdurrahman, *Mecmuu fetava ve makalatun mütenevvia*, Derl. Muhammed b. Sa'd Şuveyir, Kahire, Mektebetu İbn Teymiyye, 1989.
- İbn Baz, *Min Akaidi's-Şia*, takdim: Abdullah b. Muhammed es-Selefi, Riyad, 2006.
- İbn Faris, Ebü'l-Hüseyin Ahmed b. Faris b. Zekeriyya, *Mu'cemu Mekayisi'l-Luga*, Haşiyeye: İbrahim Şemseddin, Beyrut, 1999.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Abdülhalim, 728/1328, *Minhacü's-sünneti'n-Nebeviyye*, thk. Muhammed Re-

- şad Salim, Riyad : Câmîatü'l-İmam Muhammed b. Suud el-İslâmiyye, 1986.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Abdülhalim, 728/1328, *el-Havi fi tahrici ehâdîsi mecmui'l-fetava*, thr, Mecdî b. Mansur Şevri, Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995/1415
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Abdülhalim, 728/1328, *Mecmuatu'r-Resail-i ve'l-Mesail*, Mısır, Muhammed Reşid Rıza derlemesi. Trz.
- İbnu'l-Esir, Ebu's-Seâdât el-Mübârek b. Muhammed el-Cezerî, *en-Nihâye fi Garibi'l-Hadisi ve'l-Eser*, Thk: Prof. Tahir Ahmed el-Zavi, Prof. Mahmud Muhammed et-Tanaci, el-Mektebetu'l-İslamiyye, Tarihsiz.
- İşcan, Mehmet Zeki, *Selefilik*, İstanbul, Kitap Yayınevi, 2012.
- Kurşun, Zekeriya, *Basra Körfezi'nde Osmanlı-İngiliz Çekismesi, Katar'da Osmanlılar: 1871-1916*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2004.
- Lalekai, Ebü'l-Kâsım Hibetullah b. el-Hasan b. Mansur et-Taberi, *Şerh'u Usuli İtikadi Ehli's-Sünne*, 418/1027; thk. Ahmed b. Sa'd b. Hamdân el-Gamidi. Riyad, Daru Taybe, trz.
- Long, David, "Kingdom of Saudi Arabia", Ed.:David E. Long-Bernard Reich, *Government and Politics of the Middle East and North Africa*, USA:Westview Press, 1995.
- Mole, M., *Les Kubrawiye netre Sunnisme et Shiisme "Revuedes Etudes islâmiques, XXIX, (1961) pp. 99.*
- Madawi al-Rasheed, "Shia of Saudi Arabia, A Minority in Search of Cultural Authenticity", *British Journal of Middle Eastern Studies*, Vol. 25, No. 1 (May, 1998),
- Meclisi, Muhammed Bakır b. Muhammed Taki b. Maksud Ali, 1110/1698, *Biharü'l-envari'l-câmia li-düleri ahbari'l-eimmeti'l-ethar*, Beyrut, Müessesetü'l-Vefa, 1983/1403.
- Murtezâ Mutahharî, *Hidemâtül-Mütekâbili irân vel-İslam*, Tahran, 1348.
- Müslim, Ebu Hüseyin Müslim bin Haccac ibni Müslim ibni Kurşan el-Kuşeyri en-Niysaburi, , *el-Câmiu's-Sahih*, İstanbul, Çağrı yayınları, 1992.
- Onat, Hasan "Şii İmamet Nazariyesi", *AÜİFD*, C.XXXII, 32/1992
- Reşid Rıza, Muhammed, 1354/1935, *es-Sünne ve's-şia ev; el-Vahhabiyye ve'r-Râfıza*, Mısır, Matbaatü'l-Menar, 1347.
- Ruhayli, İbrahim, *İbn Sebe hakikatun La hayal, eş-Şia ve's-Sünne, el-İntisar Li's-Sahbi ve'l-Al min İftira'ati's-Semavi ed-Dal*, Medine, Mektebetü'l-Gurabai'l-Eseriyye, 1994.

- Saffar, Ebû Cafer Muhammed b. el-Hasan b. Ferruh, *Besairü'd-Derecat*, 2. bsm. Tahran : Menşuratü'l-A'lemi, 1374.
- Süveydî, Ebû'l-Berekat Abdullah b. Hüseyin el-Bağdâdî, *el-Hüccetü'l-Kat'iyye li ittifâk'l-islâmiyye*, , Mısır, Matbaatü's-Saade, 1323.
- Şiddi, Adil b. Ali, , *es-Selefiyye ve'l-Cemaaatu'l-İslamiyye*, Rabba İslami Davet Bürosu, S.Arabistan, Trz.
- Şirazi , Ayetullahi'l-Uzma, Nasır Mekarim, *İnançlarımız*, çev. İsmail Bendiderya, İstanbul, Kevser Yayınları, 1997.
- Tasgiri, Ayetullah, “ İslam Mezhepleri ve Darüt Takrib Üzerine,” *Bilge Adamalar, Üç Aylık Düşünce Edebiyat Dergisi*, Yıl 2009, Sayı, 21-22.
- Turan, Osman, *Selçuklur Tarihi ve Türk- İslâm Medeniyeti*, İstanbul. 1980.
- Üzüm, İlyas, “Şii-Sünni Yakınlaşması”, Daru't-Takrib Tecrübesi, İslami Araştırmalar Dergisi, sayı 2, İstanbul, 1998.
- Zehebi, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, 748/1348, *Mizanü'l-i'tidal fi nakdi'r-rical*, thk, Ali Muhammed Muavvad, Adil Ahmed Abdülmevcut, Abdülfettah Ebû Sünne, Beyrut, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995/1416.
- <http://abna.ir/print.asp?lang=1&id=291207>
- <http://saaid.net/book/open.php?cat=89&book=634>
- <http://saaid.net/book/open.php?cat=89&book=634>
- <http://www.binbaz.org.sa/mat/1744>
- <http://www.dd-sunnah.net/forum/showthread.php?p=131633>
- <http://www.mahmutakpınar.com/iran-ve-selefiler-islami-iki-cihetten-asindiriyor.html>